

I
ПЕНЕЛОПА —
УЛІССОВІ

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

I

Пенелопа — Уліссів¹

Пише тобі листа Пенелопа, неквапний Уліссе.

Ти не відписуй мені — сам повертайся мерщій.

Знищено Трою дотла, данайським жінкам осоружну:

Ні Ліон, ні Пріам тої не варті ціни.

От би раніше — як плив до Лакедемону спокусник² —

Вод знавіснілих крутіж вигубив весь його флот!

Я б не лежала сама, на порожньому ложі не мерзла б,

Не проклінала би я днів забарливу ходу;

Не намагалась би я одурити ніч безконечну,

10 Рук удовиних тканням я б не томила своїх.

Чи ж не лякала мене усяка загроза надміру?

Так воно є: де любов — там невідступно і страх.

Я уявляла: ідуть на тебе грізні троянці,

Гектора чула ім'я — зараз же блідла з лиця.

Тільки-но хтось розповів, як здолали в бою Антілоха, —

Миттю мені Антілох свіжі нагонив страхи.

Чи, як упав Менетід³ під чужим обладунком у битві,

Плакала — хитрощі нам успіх не завжди несуть;

Власною кров'ю збагрив Тлеподем⁴ лікійського списа —

20 Вже Тлеподемова смерть сіє тривоги нові.

Взнала, що вбили когось під Троєю в стані ахейським, —

Серце жіноче в страху кригою бралось враз.

Ні — справедливий бог. Він утішив любов мою щирю:

Троя згоріла дотла, але живий чоловік.

Вже повернулись вожді: в Арголіді жертovníки курять,

А чужинецьке добро зносять до отчих богів.

Вдячно дарунки несуть жінки за спасіння супругів,

¹ В основі листа — сюжет Гомерової «Одіссеї», звідти ж і згадки про поїздку Телемаха в Пілос до Нестора й у Спарту до Менелая. Туди Одіссеїв син змушений був вирушити через підступи й свавілля женихів.

² ...*спокусник* — Паріс.

³ *Менетід* — Патрокл, який пішов у бій в Ахіллових обладунках (Іліада, XVI).

⁴ *Тлеподем* — син Геракла і Астіохи, якого вбив Сарпедон, цар лікійський.

Ті ж про недолу троян пісню свою повели:
 Всі подивляють їм — і поважні старі, і дівчатка,
 30 Мов прикипіли жінки — слухають чоловіків.
 Порозставляли столи... Хтось жорстоку описує битву
 І на краплині вина — цілий виводить Пергам:
 Тут протікав Сімоент, а там — були землі сігейські;
 Старця Пріама палац — ось-де, високий, стоїть.
 Там — Еакідів¹ намет, а далі Улісс розмістився;
 Гектор збезвічений² тут коней нестримних лякав.
 Все ми дізнались тоді, як син твій на пошуки рушив:
 Хлопцеві — Нестор старий, хлопець — мені розповів.
 Все розказав і про те, як загнули Рес із Долоном³:
 40 Першого сон погубив, другого — хитрість, обман.
 Як же зухвало ти — забувши про рідних, забувши! —
 Табір фракійських воїв підступом вразив нічним!
 Стільки мужів перебив! З одним-то соратником поруч...
 Ось як себе ти беріг! Ось як про мене ти дбав!
 Серце тремтіло в страху, аж поки взнала: звитяжець,
 Ти перед дружні ряди коней ісмарських повів.
 Користі з того мені, що впала від рук ваших Троя,
 А замість мурів міських — нині голіє земля?
 Я ж і надалі живу, як тоді — ніби Троя ще ціла.
 50 І безконечна моя з мужем розлука, видать.
 Впав для інших Пергам, а для мене — стоїть він і досі,
 Хоч переможець ріллю схопленим оре биком;
 Вже половіють хліби, де Троя була. Йде до жнива.
 Пишний дає урожай здобрена кров'ю рілля.
 Виоре гнучий леміш кістки, ледь накрите землею,
 Згодом висока трава вкриє руїни осель.

¹ Еакідів — тобто Ахіллів.

² Гектор збезвічений... — Убивши Гектора, Ахілл тричі проволік довкола Трої прив'язане до колісниць тіло звитяженого.

³ Долон — троянець, зваблений великою винагородою Гектора; прийшов уночі до табору греків, щоб розвідати їхні позиції. Його зловили Діомед і Одісей. Зрадив своїх співвітчизників і розповів про розташування троянського війська — це допомогло грекам знищити союзника троянців, царя Реса. Діставши від Долона потрібні відомості, Діомед убив його.

- Ти з перемогою в дім не прийшов. А чому — я не знаю,
 І невідомо мені, де ти, безжальний, тепер.
 Хто лиш зайде кораблем у гавань до нас — не відчалить:
- 60 Спершу про тебе йому безліч насиплю питань;
 І — щоб тобі передав, коли раптом стріне в дорозі —
 Лист доручаю йому — лист, що писала сама.
 Нестору-старцю пишу в Нелеєві землі, у Пілос, —
 Пілос у відповідь нам вісті неясні прислав.
 В Спарту писала я теж, але й Спарта правди не знає:
 Де ти, неквапний, тепер, в краї якому твій дім.
 Хай би й донині були неушкоджені Фебові стіни —
 Я, нерозумна, клену власні благання, гай-гай!
 Знала б тоді, де ти є, і лякали б мене тільки битви:
- 70 Власні ділила б жалі з нашим жіноцтвом разом.
 Нині — всього я боюсь, бо не знаю, чого вже боятись,
 І для натрутних гризот безліч доріг простяглось.
 Всяка негода в морях і всяка негода на суші —
 Все це, Уліссе, мабуть, стало тобі на шляху.
- Є в мене страх дурний (я ж бо знаю твою ласолюбність) —
 Буцім тримає тебе любка в далеких краях;
 Певно, розказуєш їй, що жінка в тебе — простачка
 І що не груба вона тільки в умінні прями.
 Хоч би була то брехня! Хай вітри цю обвину розвіють!
- 80 Хоч би, як змога твоя, в дім повернувся мерцій!
 Батько Ікарій велить зректись вдовиного ложа,
 Ще й докоряє: мовляв, довго супруг твій пливе.
 Хай докоряє! А я — твоя! І твоєю залишусь!
 Знатимуть люди мене лиш як Улісса жону.
 Так-от честивість доньки підломила суворого батька:
 Зважив на щирю мольбу — стримав він силу і гнів.
- Самоські тут женихи, дуліхійські, а з ними й закінтські —
 Хтива, ненатла юрба вже обступила мене.
 І хазяйнують вони безборонно в нашім маєтку:
- 90 Нівечать статки твої — нівечать серце моє.
 Що про неситих загреб — про Пісандра, Поліба, Медонта,

Про Антіноя тобі, про Еврімаха пишуть;
 Або про інших, котрих — запропавши десь безсоромно —
 Кров'ю нажитим майном щедро годуєш тепер?
 Ір-голодраб та Мелантій-пастух, що стада наші гонить
 Їм на поталу, тебе топлять ще глибше в ганьбі.
 Троє нас — не до війни: я, як жінка, в цім ділі безрадна,
 Немолодий вже Лаерт, замолодий — Телемах.
 Лець і його не забрав нещодавній підступ ворожий,
 100 Тільки-но взнали, що той в Пілос зібрався плисти.
 Хай же — благаю богів — посприяють вони його долі,
 Хай і мені, і тобі стулить повіки наш син.
 Молить про це волопас і стара годувальниця молить,
 Сторож в брудному хліву зносить про це молитви.
 Вже не спроможний Лаерт — старий, у бою слабосилий,
 Сам, де кругом вороги, — вдержати царство в руках.
 Тільки б жив Телемах: помужніє — прийде його сила,
 Доти — під отчим крилом хлопцеві треба рости.
 В мене ж — не стане снаги ворожу навалу відбити,
 110 Тож повертайся мерщій — рідним розрада й притул.
 Син в тебе юний росте, — хай і далі росте він, молюся! —
 Мудрість Улісса-отця ще переймати йому.
 Батька Лаерта згадай — тобі ж його віки стулити:
 Днину останню в житті скоро побачить старий.
 Що ж Пенелопа-жона? Ти залишив її молодою,
 Квася, не квася тепер — кволу зустрінеш стару.

II

ФІЛЛІДА —
ДЕМОФРООНТОВІ

II Філлїда — Демофоонтові¹

- Демофоонте, тобі фракїянка Філлїда, мій гостю,
Пише. Минув уже строк — не повертаєшся ти,
Хоч обіцяв: тільки раз округліє місяць на небі —
Знов при моїх берегах стануть твої кораблі.
Цілих чотири рази заходив місяць у повню —
Суден актейських² не мчить вал сітонійський до нас.
Дні полічи: добре навчені ми рахувати, коханці.
Ні, не завчасно мої скарги до тебе сягнуть.
Довго надія жила... І не вірила я до останку
- 10 В те, що жорстока — любов: надто ця думка гірка.
Часто сама я себе дурила і думала: ось же
Білі вітрила твої вітер південний домчав!
Навіть Тесея кляла, що синочка пускати не хоче,
Тільки ж, мабуть, не отець став на заваді тобі.
Часом збирав мене страх: а що, як вали сиворунні
Строцили твій корабель, перш ніж ти Гебра³ досяг.
Часто молила богів, щоб жив ти, злочинцю, здоровий:
Над вівтарем підіймався дим за молитвою вслід.
А як побачу, було, що небо і море погожі, —
- 20 Прийде, — казала собі, — був би здоровий лишень.
Думала вірна любов про всі перешкоди в дорозі:
Що зволікаєш прийти — легко причини знайшла.
Тільки ж загаєвся ти... Ні боги, що на них присягався,
Ані кохання тебе не спонукає вертати.
Демофоонте, вітрам поручив ти слова і вітрила:
Вітер вітрила поніс, вітер розвіяв слова.

¹ В основі листа — історія про те, як фракійська царівна Філлїда прихистила в себе Демофоонта, сина Тесея та Федри, і закохалася в юнака. Відпливаючи додому, в Атени, Демофоонт обіцяв по якимсь часі повернутися, проте не встиг цього зробити в зазначений строк. З горя й розпуки Філлїда повісилась. Однак боги перетворили її тіло на мигдалеве дерево, яке зацвіло, щойно Демофоонт обняв його стовбур.

² ...актейських — тобто з Аттики.

³ Гебр — ріка у Фракії.